

Kloosterburen, leidingaanleg Dijksterweg, gemeente De Marne
Een Archeologisch Bureauonderzoek

Administratieve gegevens

provincie: Groningen

gemeente: De Marne

plaats: Kloosterburen

toponiem: Dijksterweg

bevoegd gezag: gemeente De Marne

opdrachtgever: gemeente De Marne

uiterste coördinaten: noord 221.450/601.562
zuid 221.875/601.495
oost 221.871/601.562
west 221.448/601.530

centrumcoördinaat: 221.671/601.539

kaartblad: 03C

CIS-code: 31054

onderzoeksnummer: 23267

beheer documentatie: Libau, Rijksdienst voor Archeologie Cultuurlandschap en Monumenten,
gemeente De Marne en E-depot

uitvoerder: Libau

auteur: drs. J.B. Hielkema

autorisatie: drs. J. Molema

rapport: 08-170

telefoon: 050-3126545
fax: 050-3123362
e-mail: info@libau.nl

Dijksterweg, Kloosterburen, gemeente de Marne

Een Archeologisch Bureauonderzoek

Planvoornemen

In opdracht van de gemeente De Marne, vertegenwoordigd door dhr. P.G. Teerhuis, is een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd voor de locatie Dijksterweg te Kloosterburen. Aanleiding voor dit onderzoek is het voornemen tot het aanleggen van een laagspanningsleiding langs de Dijksterweg, ten noorden van Kloosterburen. Het tracé loopt van Damsterweg 17 tot aan de perceelsloot ten westen van Dijksterweg 23. De leiding wordt op een diepte van maximaal 1.30 m gelegd. Ter hoogte van twee archeologische terreinen zal de leiding door middel van een gestuurde boring aangelegd worden. Het gebied waar de ingrepen gaan plaatsvinden wordt hieronder verder aangeduid als plangebied.

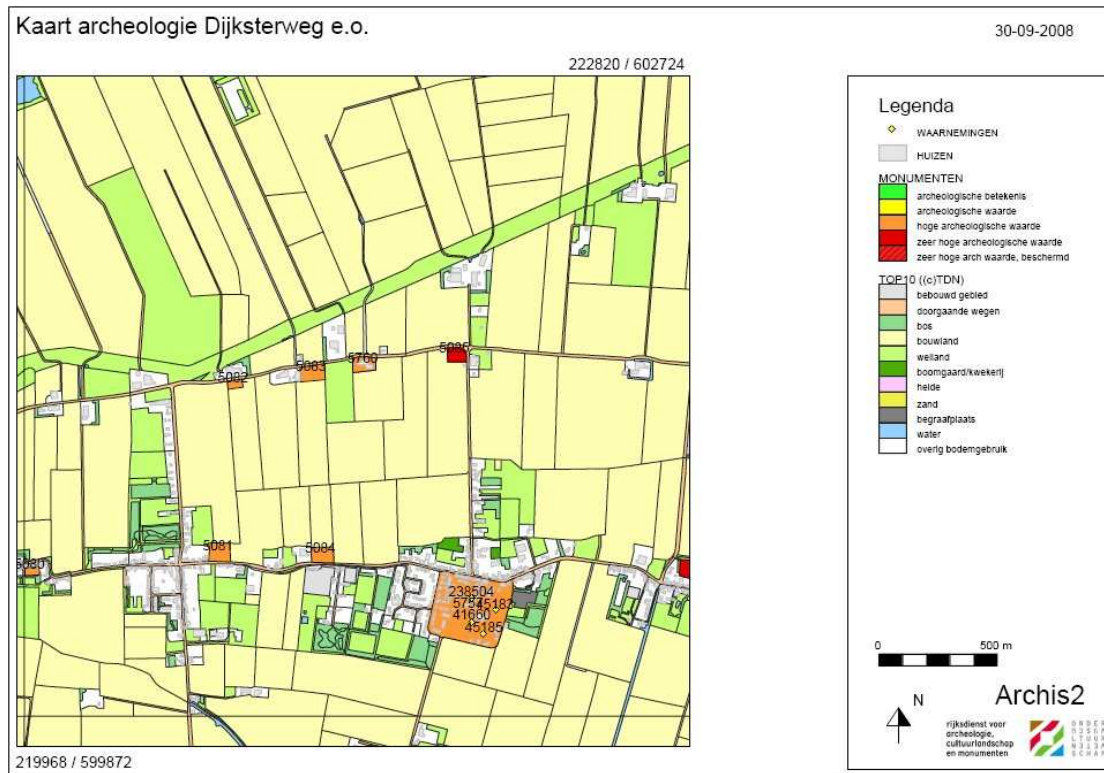
Figuur 1: Plangebied Dijksterweg te Kloosterburen: het plangebied is met een paarse lijn aangegeven (Topografische Atlas Groningen 1:25.000)

Informatie

Het plangebied bevindt zich in het wierdenlandschap van Noordwest-Hunsingo. De wierdendorpen werden op de hoogste punten van de langwerpige parallelle kwelderwallen in dit gebied opgeworpen (Schroor & Meijering, 2007). De kwelderwallen zijn oude kustlijnen. Op de meest zuidelijke kwelderwal vond de eerste bewoning plaats rond het begin van de jaartelling. De kwelderwal van Hornhuizen, Kruisweg, Kloosterburen en Molenrij ligt noordelijker en is rond 1100 ontstaan. Kloosterburen is omstreeks 1175 gesticht. Aanvankelijk concentreerde

bewoning zich op kleine wierden op de kwelderwallen. Vanaf de 11de eeuw werden door bedijking grotere gebieden geschikt voor bewoning. Het plangebied bevindt zich op de kwelderwal van Kleine Huisjes en Broek ten noorden van Kloosterburen. Op deze kwelderwal (kaartcode Mv9 op de fysisch geografische kaart; zie bijlagen: Uitsnede fysisch geografische kaart) is in 1250 een dijk aangelegd. De Dijksterweg ligt ten noorden van deze dijk. De dijk is voor het grootste deel afgegraven. Het plangebied doorkruist een noord-zuid georiënteerde wadkreek. Volgens de Bodemkaart (zie bijlagen: Kaart archeologie) bestaat de bodem in het plangebied uit kalkarme poldervaaggronden met lichte zavel (Bodemkaartcode: Mn15C). Poldervaaggronden betreffen gronden waar nog geen bodemontwikkeling heeft plaatsgevonden. Aan de oostzijde van het plangebied ligt een wierde (Bodemkaartcode: terp).

Figuur 2: Kaart archeologie Dijksterweg e.o.

Het tracé van de laagspanningsleiding doorsnijdt volgens de Archeologische Monumentenkaart (AMK) van Groningen twee archeologische terreinen (zie bijlage: Kaart archeologie en Uitgebreide Rapportage Monumenten). Aan de oostzijde van het plangebied ligt een terrein van zeer hoge archeologische waarde (monumentnummer 5085). Het betreft een huiswierde met als datering vroege - tot en met late middeleeuwen. De wierde is duidelijk zichtbaar. Van het terrein zijn veel kogelpotscherven bekend. Naar het westen gaat het leidingtracé langs de noordelijke rand van een terrein van hoge archeologische waarde (monumentnummer 5760). Dit is een laatmiddeleeuwse huiswierde met boerderij. De wierde is deels omgracht, deels omsingeld. Direct ten westen van het plangebied ligt een terrein van hoge waarde (monumentnummer 5083). Het betreft een huiswierde uit de vroege- tot en met late Middeleeuwen. De meeste nederzittingsresten op dit terrein zijn verploegd. In de bouwvoor is vondstmateriaal aangetroffen (baksteenpuin en kogelpotscherven). Dieper ingegraven grondsporen kunnen echter nog wel aanwezig zijn. Volgens de archeologische verwachtingskaart en beleidskaart van de gemeente De Marne (RAAP, 2008) liggen buiten de AMK-terreinen gronden met een geringe kans op de aanwezigheid van archeologische resten.

De kadastrale minuut uit het begin van de 19de eeuw laat ten zuiden van de Dijksterweg een omgrachte boerderij zien (zie bijlagen: Kadastrale minuut gemeente Kloosterburen, sectie B, blad 3). De kreek die op de bodemkaart staat aangegeven is opgenomen in het slotenpatroon. De percelen ten zuiden van de weg zijn in gebruik als bouwland en weiland. De Bonnekaart uit ca. 1900 (zie bijlagen: Projectie plangebied op Bonnekaart uit ca. 1900) vertoont een vergelijkbaar beeld.

Op de Cultuurhistorische Waardenkaart van de provincie Groningen zijn de dijk en de weg benoemd als landschappelijk waardevolle resten. De boerderij ten zuiden van de Dijksterweg is aangegeven als

cultuurhistorisch waardevol boerenerf. Het gebied ten zuiden van de Dijksterweg is een landschap met oorspronkelijke kenmerken. De wierde en de huisplaats zijn als duidelijke verhogingen zichtbaar op het Actueel Hoogtebestand Nederland (zie bijlagen: Projectie plangebied op AHN).

Overweging en advies

Aan de oostzijde van het plangebied ligt een terrein van zeer hoge archeologische waarde, namelijk een middeleeuwse wierde. Ten zuiden van het leidingtracé ligt een terrein van hoge archeologische waarde, namelijk een laatmiddeleeuwse huiswierde met boerderij. Dit terrein staat ook op de kadastrale minuut uit het begin van de 19de eeuw en wordt tevens op de Cultuurhistorische Waardekaart van de provincie Groningen aangegeven als cultuurhistorisch waardevol erf.

In het plangebied kunnen resten van de wierde en de huiswierde met boerderij verwacht worden. Ter hoogte van deze twee archeologische terreinen zal de leiding door middel van een gestuurde boring om de terreinen heen gelegd worden. Door het uitvoeren van gestuurde boringen worden deze twee terreinen gevrijwaard van bodemingrepen. De bodemingrepen die noodzakelijk zijn voor de uitvoering van de gestuurde boringen dienen door een amateur-archeoloog te worden begeleid. Dit vanwege de directe nabijheid van de bovengenoemde archeologische terreinen.

Bijlagen:

- Uitsnede fysisch geografische kaart
- Kaart archeologie Dijksterweg te Kloosterburen
- Uitgebreide Rapportage Monumenten
- Kadastrale minuut gemeente Kloosterburen, sectie B, blad 3 (detail)
- Projectie plangebied op Bonnekaart uit ca. 1900
- Projectie plangebied op AHN

Geraadpleegde literatuur, bronnen en kaarten

Actueel Hoogtebestand Nederland (www.ahn.nl).

ANWB, 2004. *Topografische atlas Groningen 1:25.000*. ANWB bv, Den Haag, pagina 15.

Archeologische Monumentenkaart (AMK) van de provincie Groningen.

Archeologisch Informatie Systeem (ARCHIS) van de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (RACM).

Archeologische verwachtingskaart en beleidskaart, Regio Noord-Groningen. Beek, J.L. & P.C. Vos, 2008. *Regio Noord Groningen, Gemeenten De Marne, Winsum, Bedum, Ten Boer, Loppersum, Eemsmond, Appingedam en Delfzijl. Archeologische verwachtingskaart en beleidsadvieskaart*. RAAP-rapport 1732, eindversie 3 september 2008. RAAP Archeologisch Adviesbureau en Deltares.

Cultuurhistorische Waardenkaart Groningen. Provincie Groningen 2004.

Minuutplans uit het begin van de negentiende eeuw (www.watwaswaar.nl).

Schroor, M., 2003. *De Atlas van Kooper. Oude kaarten van de provincie Groningen*. Profiel Uitgeverij, Bedum.

Schroor, M & J. Meijering, 2007. *Golden Raand, Landschappen van Groningen*. In Boekvorm Uitgevers, Assen.

Snijders, F.L., 1985. *Fysische geografie in de provincie Groningen*. Milieu- en landschapsonderzoek Provinciaal Planologische Dienst. Groningen.

Stiboka, 1985. *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000. Uitgave 1973*. Stiboka Wageningen.

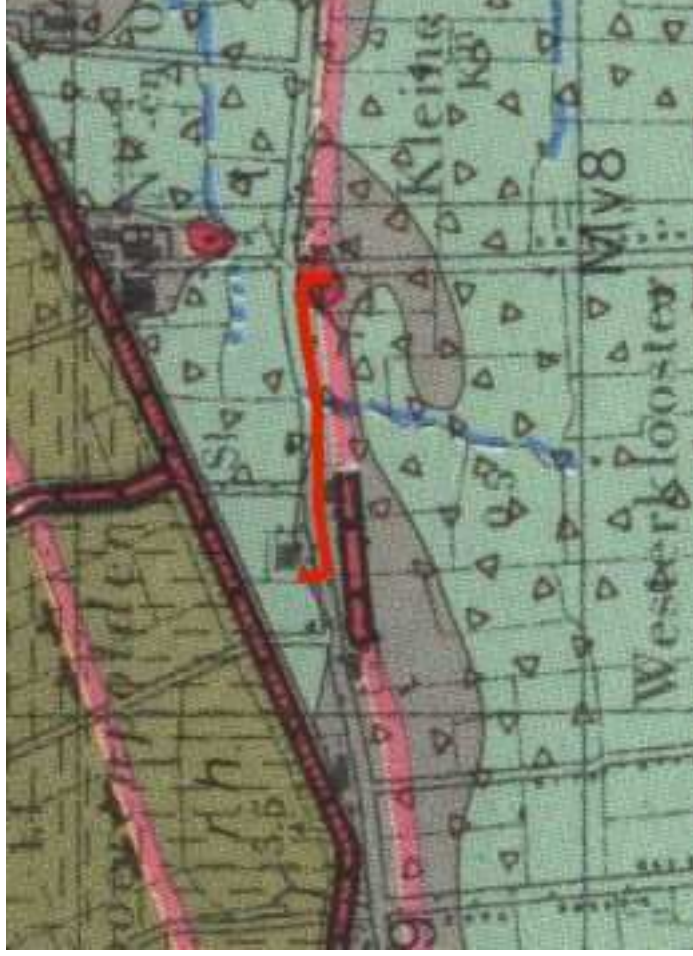

Archeologische periodes

paleolithicum	tot 8800 v.Chr.
paleolithicum vroeg	tot 300000 C14
paleolithicum midden	300000 - 35000 C14
paleolithicum laat	35000 C14 - 8800 v.Chr.
paleolithicum laat A	35000 - 18000 C14
paleolithicum laat B	18000 C14 - 8800 v.Chr.
mesolithicum	8800 - 4900 v.Chr.
mesolithicum vroeg	8800 - 7100 v.Chr.
mesolithicum midden	7100 - 6450 v.Chr.
mesolithicum laat	6450 - 4900 v.Chr.
neolithicum	5300 - 2000 v.Chr.
neolithicum vroeg	5300 - 4200 v.Chr.
neolithicum vroeg A	5300 - 4900 v.Chr.
neolithicum vroeg B	4900 - 4200 v.Chr.
neolithicum midden	4200 - 2850 v.Chr.
neolithicum midden A	4200 - 3400 v.Chr.
neolithicum midden B	3400 - 2850 v.Chr.
neolithicum laat	2850 - 2000 v.Chr.
neolithicum laat A	2850 - 2450 v.Chr.
neolithicum laat B	2450 - 2000 v.Chr.
bronstijd	2000 - 800 v.Chr.
bronstijd vroeg	2000 - 1800 v.Chr.
bronstijd midden	1800 - 1100 v.Chr.
bronstijd midden A	1800 - 1500 v.Chr.
bronstijd midden B	1500 - 1100 v.Chr.
bronstijd laat	1100 - 800 v.Chr.
ijzertijd	800 - 12 v.Chr.
ijzertijd vroeg	800 - 500 v.Chr.
ijzertijd midden	500 - 250 v.Chr.
ijzertijd laat	250 - 12 v.Chr.
Romeinse tijd	12 v.Chr. - 450 n.Chr.
Romeinse tijd vroeg	12 v.Chr. - 70 n.Chr.
Romeinse tijd vroeg A	12 v.Chr. - 25 n.Chr.
Romeinse tijd vroeg B	25 - 70 n.Chr.
Romeinse tijd midden	70 - 270 n.Chr.
Romeinse tijd midden A	70 - 150 n.Chr.
Romeinse tijd midden B	150 - 270 n.Chr.
Romeinse tijd laat	270 - 450 n.Chr.
Romeinse tijd laat A	270 - 350 n.Chr.
Romeinse tijd laat B	350 - 450 n.Chr.
middeleeuwen	450 - 1500 n.Chr.
middeleeuwen vroeg	450 - 1050 n.Chr.
middeleeuwen vroeg A	450 - 525 n.Chr.
middeleeuwen vroeg B	525 - 725 n.Chr.
middeleeuwen vroeg C	725 - 900 n.Chr.
middeleeuwen vroeg D	900 - 1050 n.Chr.
middeleeuwen laat	1050 - 1500 n.Chr.
middeleeuwen laat A	1050 - 1250 n.Chr.
middeleeuwen laat B	1250 - 1500 n.Chr.
nieuwe tijd	1500 - heden
nieuwe tijd A	1500 - 1650 n.Chr.
nieuwe tijd B	1650 - 1850 n.Chr.
nieuwe tijd C	1850 - heden

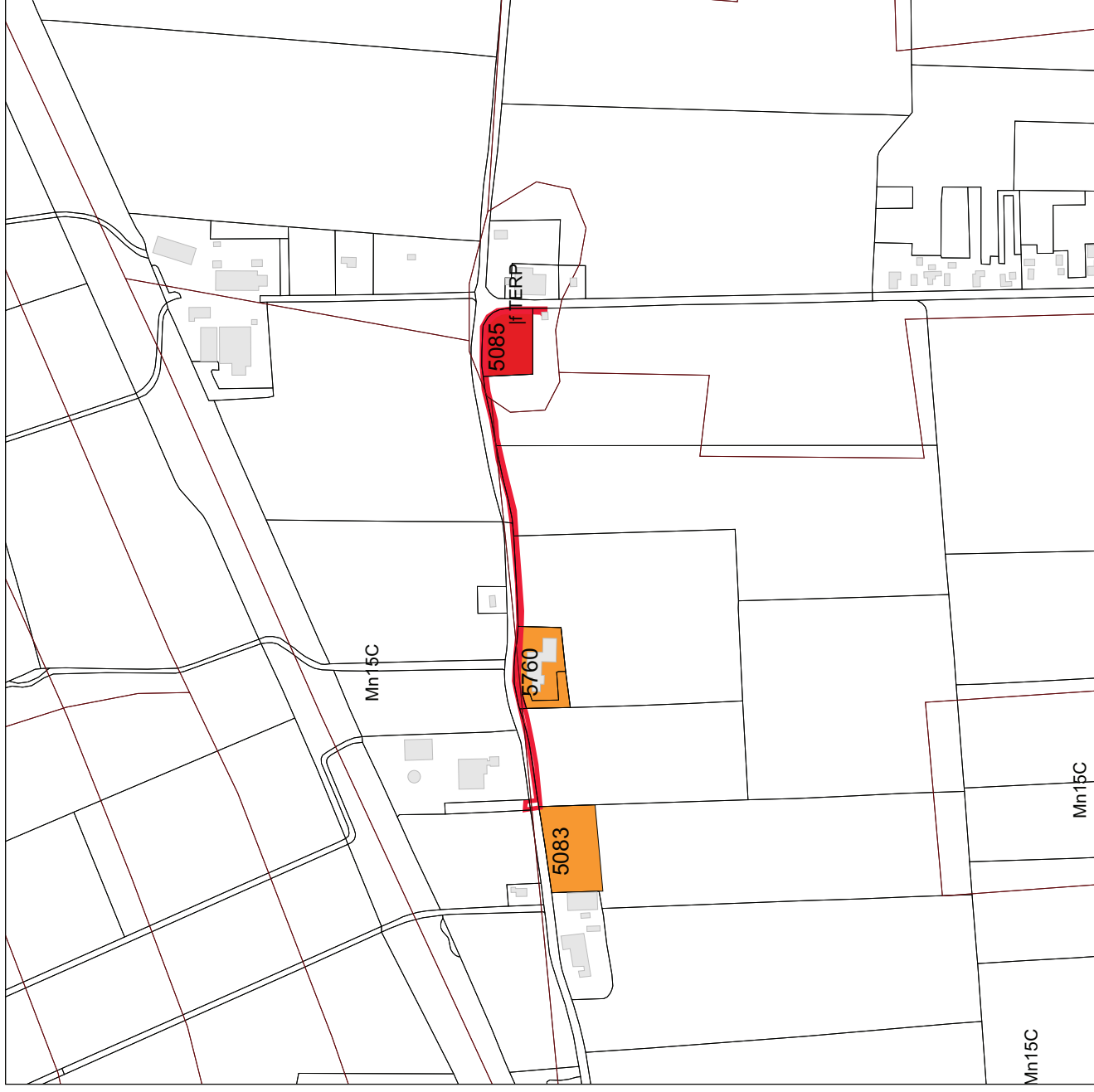
Uitsnede fysisch geografische kaart Kloosterburen, plangebied Dijksterweg

Kaart archeologie Dijksterweg te Kloosterburen

Combinatiekaart AMK, Bodemkaart en ARCHIS

222253 / 602143

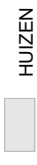

220938 / 600828

30-09-2008

Legenda

◆ WAARNEMINGEN

HUIZEN

BODEM ((c)/Alterra)

TOP10 ((c)TDN)

ONDERZOEKSMELDINGEN

MONUMENTEN

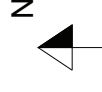
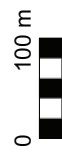
archeologische betekenis

archeologische waarde

hoge archeologische waarde

zeer hoge archeologische waarde

zeer hoge arch waarde, beschermd

Archis2

rijksdienst voor
archeologie,
cultuurlandschap
en monumenten

ONDER
DESSCH
LTYBUR
NEJEM
SCHAP

Uitgebreide Rapportage Monumenten

Monumentnr: 5085 **Oppervlakte:** 4.728 m²
CMA-nr: 03C - 017
Status: Terrein van zeer hoge archeologische waarde
Toponiem: DAMSTERWEG/DIJKSTERWEG
Plaats: Kloosterburen
Gemeente: De Marne
Provincie: Groningen
Coördinaten: 221833 / 601537
Terreinbeheerder: Particulier

Complexen

Complextype

Begindatering

Einddatering

<u>Complextype</u>	<u>Begindatering</u>	<u>Einddatering</u>
Huisterp	Middeleeuwen vroeg	Middeleeuwen laat

Beschrijving

CAA: / Grondgebruik: akkerland Onbebouwde, gave huiswierde, duidelijk zichtbaar. Van de wierde zijn veel bolpotscherven bekend. Veldcontrole; april 1972; ROB (R.Klok)

Documentatie

Type: Kaart
Beheerder: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting: topografische kaart 1:25.000 met terreinaanduiding

Type: Foto
Beheerder: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting: zw, zie Cardbox

Uitgebreide Rapportage Monumenten

Monumentnr: 5760 **Oppervlakte:** 5.861 m2
CMA-nr: 03C - 028
Status: Terrein van hoge archeologische waarde
Toponiem: DIJKSTERWEG
Plaats: Kloosterburen
Gemeente: De Marne
Provincie: Groningen
Coördinaten: 221440 / 601495
Terreinbeheerder: Niet van toepassing

Complexen

Complextype

Begindatering

Einddatering

Huisterp	Middeleeuwen laat	Middeleeuwen laat
----------	-------------------	-------------------

Beschrijving

CAA: / Grondgebruik: grasland/bebouwing Wierde ligt op een kwelderwal (gegevens 2000) Huiswierde met boerderij. Deels omgracht, deels omsingeld (gegevens maart 2000) Veldcontrole; april 1972; ROB (R.Klok) Veldcontrole; maart 2000; RAAP (J.Molema) Mooi oud voorhuis. (gegevens maart 2000)

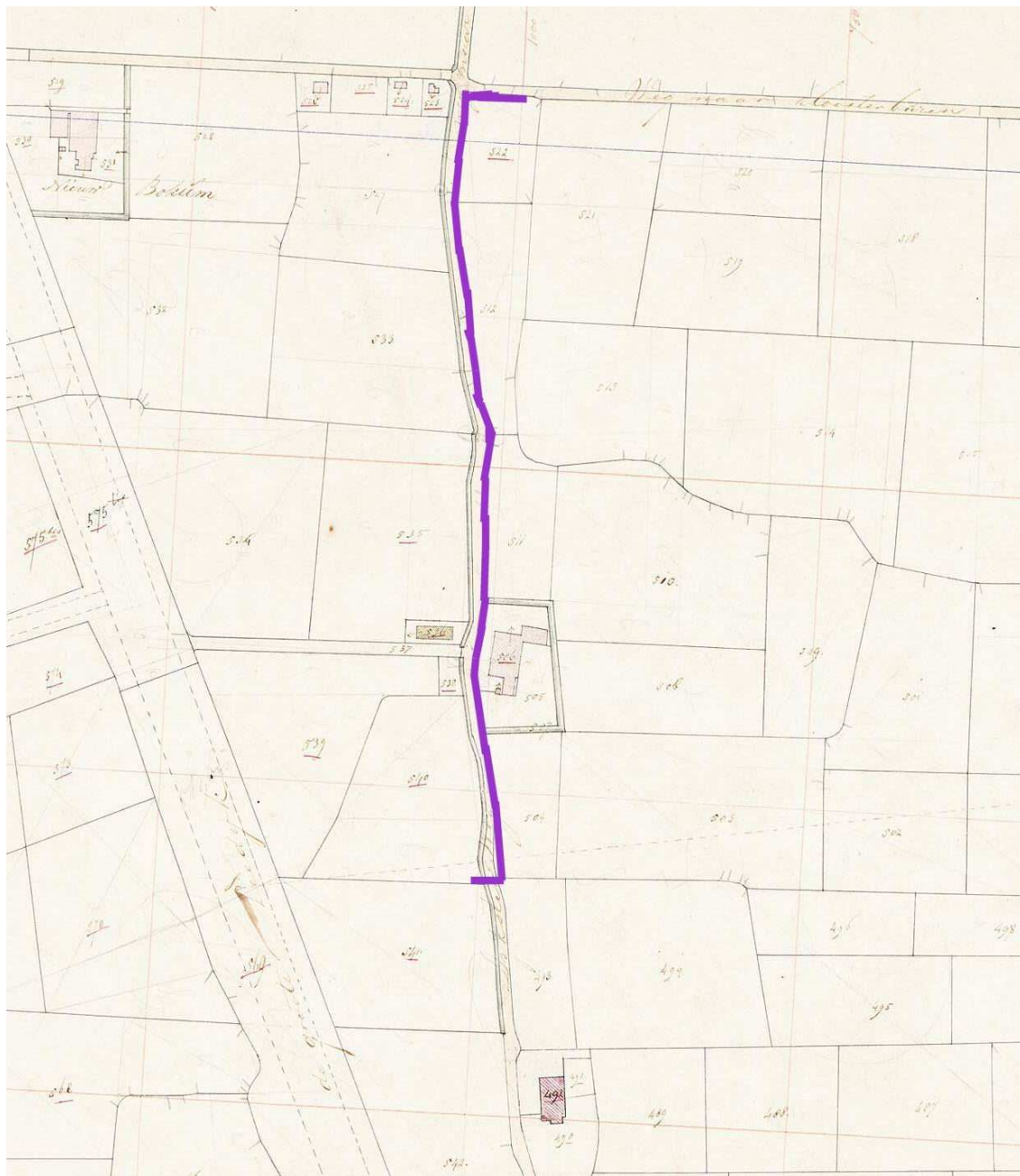
Documentatie

Type: Kaart
Beheerder: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting: topografische kaarten 1:25.000/1:10.000.

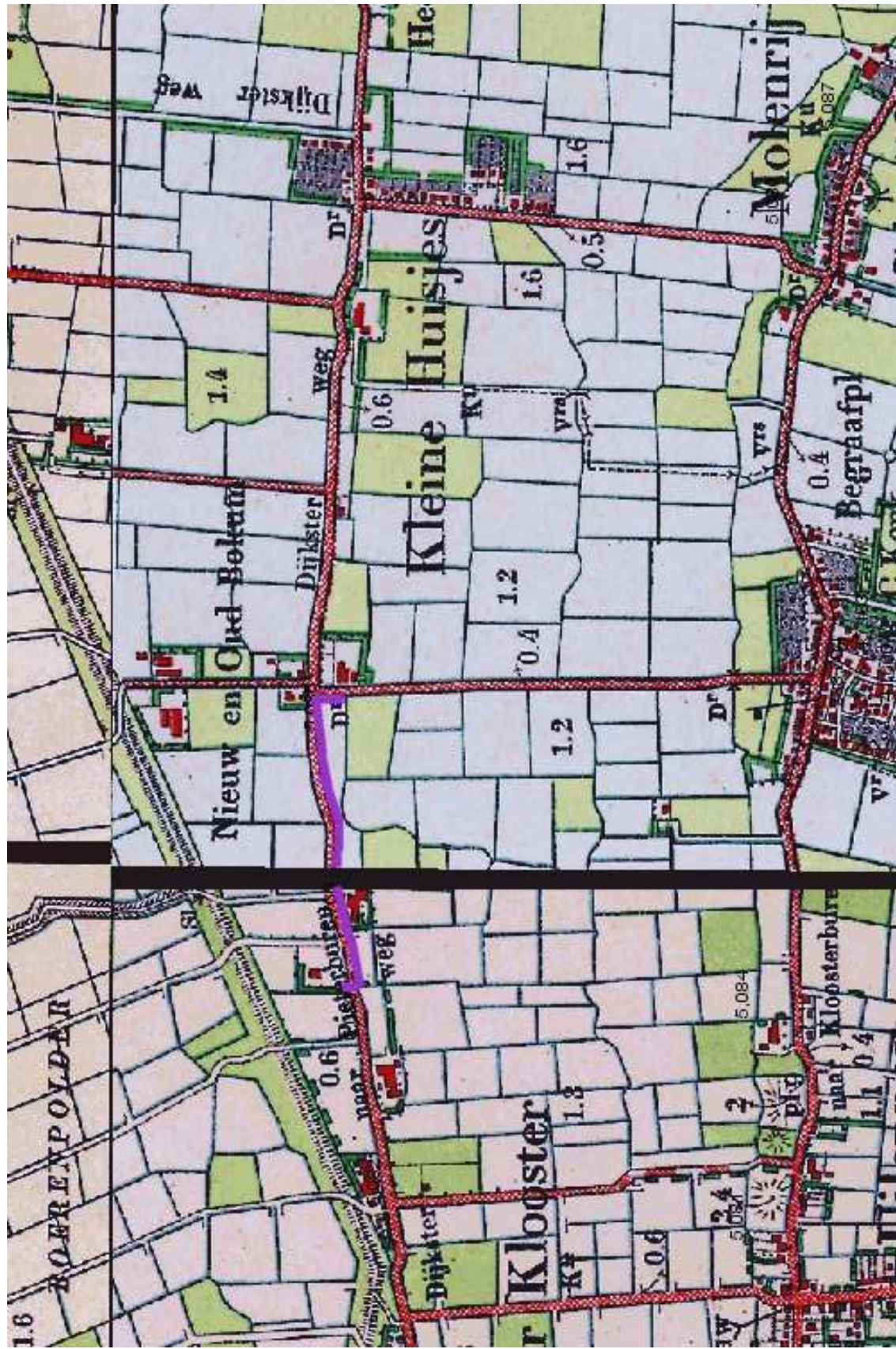
Type: Foto
Beheerder: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting: zw, zie Cardbox

Type: Verslag
Beheerder: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting: kopie veldwerkformulier situatie 2000

Kadastrale minuut Dijksterweg te Kloosterburen

Bonnekaart: plangebied Dijksterweg te Kloosterburen

Actueel Hoogtebestand Nederland: Dijksterweg te Kloosterburen

